

Колевка

Колевка је први елемент материјалног света с којим се дете среће по рођењу и она је дететов први опипљиви реални свет, први елемент културе који оно почиње да учи и схвата?

У општој симболици разних култура света, колевка је метафора почетка, настанка и рађања новог живота. Отуда се често и користе изрази попут „колевка живота“, „колевка цивилизације“, „колевка народа“ за означавање и места и времена значајног почетка. У многим културама колевка је и симбол мајчинске утробе и схвата се као „продужетак“ сигурности материце и материнства. Колевка је уједно и симбол путовања па је у многим културама представљена у облику чуна или барке.

Прецизне податке о старости колевке тешко је дати, али се, на пример, у литератури јавља податак који говори да ја на археолошком налазишту Фафос код Косовске Митровице нађена вотивна колевка која се може датирати на око 4500 година п.н.е. О употреби колевке у средњем веку код Јужних Словена најбоље сведоче њихове ликовне представе, превасходно на фрескама. С обзиром на конкретан религијски и историјски контекст, из средњовековног фрескосликарства и иконографије сазнајемо да је властела употребљавала колевке које су израђиване по византијским узорима. Дрвене колевке се у народној култури јављау вероватно тек од 15. столећа, кад се постепено стабилизује полуномадски начин живота и настају прва трајна насеља. Остаје ипак чињеница да се још и током XX столећа употребљавају колевке које су погодне за преношење. Наиме, традицијска организација становања и привредних активности је просто изискивала једноставну преносиву колевку јер је постојала јака потреба за њеном употребом и изван куће. Колевка погодна за преношење задржала се у употреби у сељаштву све до педесетих и шездесетих година 20. столећа, односно све док је економска организација подразумевала екстензивну или полукстензивну пољопривреду.

Колевке су људи углавном правили сами за своје потребе или су они који су се извештили у обради дрвета правили колевке за симболичну надокнаду. Ипак, опште правило је било да отац не треба да гради колевку за своје дете. Занатска израда колеви јавља се у нашој култури тек у позном 19. столећу, кад су колевке почели да праве колари, бачвари, столари и да их продају на вашарима и пијацама.

Техника која је најзаступљенија и код разних облика колевки направљених потпуно или претежно од дрвета јесте техника резања основних делова, а резање је коришћено и као техника за украшавање. У динарским крајевима, у којима је употреба дрвета као материјала и иначе била веома заступљена, онда када су људи самостално правили колевке за своје потребе уобичајено је било да се поједини делови израђују тесањем, или да се тесањем обави груба обрада делова колевке, а да се потом они дотерују другим техникама обраде дрвета. Грубост израде колевке или појединих њених делова уједно је показатељ тога да ли је она направљена занатски или у домаћој радиности. Занатска израда колевки ипак укључује и неке друге технике, у зависности од конструкције колевке.

У колекцији колевки, која је део збирце Покућство, разликује се неколико типова: колевке љагани, колевке с лучцима (с једним или с два лучца), коритасте колевке, колевке бешике и велике непреносиве колевке.

мр Милош Матић, виши кустос